

PROGRESUL

Abonamentul :

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală. Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Ziua Crucii.

Nouăsprezece veacuri au trecut dela tragedia de pe muntele Golgota. Fiul lui Dumnezeu cu moartea sa pe cruce a pecetluit învățăturile sale sublime, prin cari a voit să mintuiască neamul omenesc de robia neștiinței, de robia întunerecului, de păcat și de moarte. Cel fărădepeccat a suferit pentru păcatele lumii. Murit-a pentru omenire, ca s'o învie din moartea cea de veacuri. In groapă întunecată s'a îngropat, ca pe noi să ne scoată la cereasca lumină. Se părea, că un moment a biruit răutatea lumii asupra adevărului dumnezeesc. Dar cuvîntul, idea, din groapă a răsărit. Gurile pescarilor, celorce a treia zi găsiseră mormîntul gol, au vestit lumii că: Hristos a înviat! Și crucea, semnul rușinei, a devenit semnul biruinței.

Lupta între bine și rău însă s'a urmat mai departe. Vrajmașii evangheliei au căutat să nimiciască orice urmă, care putea aduce aminte învățăcelilor de Mintuitorul. Căpeteniile Jidovilor au cunoscut, că dacă vor vedea oamenii crucea pe care a fost răstignit Hristos, și groapa deșartă în care a fost îngropat, toți vor crede întrînsul. Deacea au astupat groapa și au ascuns crucea, ca să se dea uitării și să nu se mai pomeniască. Și din nou

se părea că întunerecul va să biruiască lumina. Și ascuns a ramas lemnul crucii treisute de ani, până în zilele Marelui Constantin, întiiul împărat creștin, cînd mama lui, Elena, a dat poruncă să se sape și să se curățiască locul unde a fost răstignit Hristos, ca să caute crucea lui. Crucea s'a aflat, și patriarhul Ierusalimului de pe acel timp, Macarie, a dus-o în biserică. Se adunase mulțime de popor, care doria și înseta să vază lemnul pe care a pătimit Mintuitorul lumii. Dar fiindcă din pricina mulțimii mari ce se adunase, nu puteau s'o vază toți, patriarhul Macarie s'a suit pe amvon și a ridicat crucea întru vederea tuturor. Și cînd au văzut-o, toată mulțimea oamenilor s'a prosternut la pămînt, și aducîndu-și aminte de celce a pătimit pe dînsa, toți au început a striga într'un glas: Doamne miluește-ne!... Întru aducere aminte de această întimplare s'a întărit praznicul »*Înălțarea crucii*« sau »*Ziua crucii*«, la 14 zile ale lunii Septembrie, cînd se face înălțarea crucii în toate bisericile.

Întreg ceremonialul ce se face astăzi la ziua crucii în biserică, a ramas o formă goală, fără viață, pentru că nimeni nu-și mai ia astăzi osteneala să spună »turmei credincioase« că »ziua crucii« este o sărbătoare curat creștină. Poporul prăznuște fără să știe de ce; sărută lemnul sau metalul crucii,

ear sufletul lui rămîne tot gol de sentimente; se însemnează ca un automat cu semnul crucii și face închinăciuni mecanice, ear inima nu simte nimic înălțător; petrece în biserică cîte 3—4 ceasuri, și iese din biserică fără să fie profitat de o predică edificatoare sau de o cîntare frumoasă. Rugăciunile, dacă le rostește, le rostește numai cu buzele fărăca mintea lui să înțeleagă ceva. Cît de bine se potrivesc și la noi, astăzi, cuvintele rostite despre poporul jidovesc înainte de asta cu două sute șaptezeci de veacuri: *Poporul acesta se apropie de Dumnezeu numai cu gura sa, și cu buzele sale îl cinsteste, ear inima lor este departe de Dumnezeu!* Și cu cîtă dreptate ar putea zice Mintuitorul și azi »păstorilor sufletești«: *Va! vouă, că închideți împărăția cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intrați, nici pe ceice vor să intre nu-î lăsați!*

Un dascăl ține în școală prelegeri (dacă ține) în toate șase zilele săptămînei; ear un preot nici măcar a șaptea zi nu află de bine să țină o predică poporului, ci s'a degajat la singurul rol de a mintui cele cîteva forme moarte ale ceremonialului. Doamne, Doamne, cînd va scăpa odată biserică de cătușele orientalismului jidovesc și-și va împlini chemarea ei de crescătoare a poporului?! **Petrache.**

FOILETON.

Vălenii-de-Munte

și cursurile d-lui Nicolae Iorga.

— Icoane răzlete. —

De Mihail Gașpar.

1)

Plecînd din Ploești, »republicanul« oraș de odinioară, trenul apucă pe încîntătoarea vale a Teleajănelui. Pe ambele laturi încep a resări din cîmpie niște dimbuleți, cari treptat se urcă tot mai mult, perzîndu-se departe în lanțul fumuriu al dealurilor de pe Prahova, avînd ca fond uriașul zid al Carpaților învăliși în nouri. Trenul trece peste poduri moderne de fer, cari se aștern peste cîteo vâlcea, peste cîteun părau venit din munți, căruia căldurile năpraznice ale verii i-au supt vloga vieții, lăsîndu-i patul uscat, dar cari primăvara revarsă enorme puvoaie de apă înspre cîmpie.

Gări mici, zidite într'un stil care arată a fi pornit să fie românesc, dar a dat în cel șviterian, cu înalte coperișe, țuguiate, și acoperite cu țigla roșie, se înșirue des dealungul căii ferate. Din desișul nucilor, cari dominează p'aici grădinile, resar coperișele de tînichea albă, strălucînd orbitor în bătaia de soare. Pe virful cîteunui colnic, perdută în singurătate, veghează, ca o uriașă caraulă, cîteo sondă părăsita, mărturisind de rivna stăpînilor de a storce pămîntului, și în acestă vale, petrolul,

acea vlagă a țării românești, după care se rup străiniți pripășiți.

Incolo, orunde privești, vezi livezi încîntătoare, moși de pruni bine aranjate, cum și un început parecă de-o rațională economie de cîmp.

Și cucit trenul apucă înainte, cuatî mai îngrijite devin moșiile, mai frumoase satele, mai regulate gospodăriile, mai »oamenii« oamenii.

Români robuști, frumoși, în haine albe, cuprinși peste mijloc cu tradiționalul briu roșu, cu pălării mocănești, largi cît toate zilele, cu ochi limpezi, cu luciul conștiinței de sine întrînsii, și par'că și cu pușină mîndrie, resar în minunatul cadru de verdeață.

Pe drumul de țară, care se ține credincios pelîngă tren, vechiul drum de marfă al Brașovului, trec care mari, încărcate cu lemn de chereștreu, coborînd la șes unde se caută lemnul.

Căldura dogoritoare, și anormă, de pe șesul românesc, încep a se lăsa de noi, dînd loc unui curent înviorător, ce se trîntește în unde recoroase dinspre dealurile acoperite deja cu coroana pădurilor de stejar.

Riulețele încep a deveni mai înguste, cursul apelor mai repede. Intrăm în munți.

Conducătorul ne cere biletele pentru *Văleni*. Scot capul, curios, pe fereastră să vād celpuțin icoana țîrgului, ce mă ispitise deatîta vreme, dar nu vād nimic.

Aceiași gară, în stil nelămurit, și în dosul ei cu o pădure de pruni și de nucî îmbătrîniți.

Trenul șueră, scurt, și oprește.

— *Vălenii-de-Munte!*

Mă dau jos din vagon. În lipsa unui hamal, mă opintesc eu însumi cu geamantanul.

Deodată resare înaintea mea un Român zdravăn.

— Aveți nevoie de-o birjă? întrebă scurt.

— E departe? întreb eu, mai mult ca să mă lămuresc.

Aș! Departe nu e, dar n'are cin' vă duce bagajul.

Avea dreptate Românul. Iau o birjă, de o construcție curioasă, mare, largă, care părea că a rămas de pe vremea Regulamentului organic, ca un document al locomoțiunii bătrînelor vremi patriarhale.

Românul se avintă pe capră, scoate un chiot asămănător cu celece se aud la noi cînd pornesc ospețele la biserică; caii mici, împodobiți cu cîteo »toacă«, se opintesc și, într'un zgomot infernal de »clopoței«, de »tocî«, învăluit până la înăbușire în noul de praf, rescolit pe urma cailor, vehicolul iese din gară, legănîndu-se pe arcurile mari, ca o corabie.

De noul de praf acum chiar că nu mai ajungeam să vād nimic.

După hîrtoapele în cari își tot dedea birja, simțisem că am intrat pe caldarăm.

În fine noul de praf se așează, și mă vād între două rînduri de case.

Ating umărul Românului și-î strig din răsuputeri:

— La domnul Iorga să mîni!

Îmi aduc bine aminte că nici la alegerile de

Domnișorii de azi.

(Respuns la articolul „Domnișoarele de azi”).

Domnișorii de azi încă nu s'au emancipat. Sînt tot acei filesteri vechi și superficiali. Ei știu tot și fac toate. Cînd îi ia însă de scurt, vezi, că nu sînt buni de nimica. Aproape toți își împlinesc datorința (și datorile!) cu o ușurătate proverbială.

Par'că vîd ambele specii de studenți: Pe cel din liceele străine, care nu îngînă nicio vorbă în graiul dulcef sale mame, și la sfîrșitul liceului e străin, sărmanul, de toate graiurile. În o conversație ținută cu el, vezi afla o golătate ca fundul mării. Ai „noștri” sînt „fala” neamului, cel puțin cu limba maternă. Incolo echivalenți cu „străini”. De citit li-i greu să-și citească și lecția de zi. La jocurile de gimnastică se plictisesc. Stau, însă, mai lungă vreme decît o mireasă, la oglindă, și încep a face datorii la croitorii. Cei ajunși la universitate sînt perfecți — în jocul cărților și la îmbrăcat. Nu se sfîșie a căuta alergările cailor, și în morțiș să facă cunoștință cu vr'o celebritate medicală.

Care este scopul lor? Diploma și multe mii. Așa cum au crescut, cu spoiala de cultură a societăților de azi, lipsiți de cultura inimii, vă asigur, domnișoară, că de nu se află una cu multe mii, și păcatele tinereții nu-l silesc, burlac rămîne. Se rezună însă păcatele patimilor plăcute, și cînd le simte, se grăbește să se însoare, ca să vă zdruncine nevinovăția și sănătatea d-voastră! Pentru că neurastenia și tabes sînt prietenii cei mai intimi pînă la moarte ai domnișorilor de azi.

Deunăzi îl internase în casa de nebuni pe un prieten, după ce a fost dus o „fericită” (?) căsătorie doi ani. Ear un cunoscut maf bătrîn, după cînci ani de căsătorie, zace de tabes (putrezirea șirei spinării), și biata soție nu ajunge cu lucru, ca să țină casa cu cîte șase suflete. Și sînt cu dumiumul astfel de domnișori — nesănătoși. Fățarnicia lor întrece chiar și pe a celor cu barbă! N'au nevoie de prieten. Egoismul murdar e mai înalt decît turnul babilonic. Nimeni nu știe prețul banului, ca ei: Il câștigă, ca să-l risipiască. Economia o învață, cînd, însurat, are să plătească îmbrăcarea soției și să poarte sarcina speselor cu susținerea casei.

Simțul iubirei de neam și cel religios e extrem de dezvoltat. Poftiți numai și citiți anunțurile de logodnă, să vedeți cîte domnișoare străine sînt „alesele” lor.

Cuibul plăcut al domnișorilor de azi e masa verde din cafenea. Și e yaf de tine muritorule, dacă nu ști juca „ramșli”, „alsós” sau „farbă”. Pentru că la masa de citit rămîi singur. Fără „biblia” cu 32 de foi nu te poți „valida”. Cine nu se revoltă cînd se gîndește la „gentry” noștri. Pretutindeni îi vezi todeuna laolaltă cîte cînci-șase. Impănați cu cilindru sau pălărie tare, guler și cravată după moda cea mai nouă, jachet, ghețe americane al căror vîrf samănă cu nasul lor. Unul dintre ei e cel mai cu dare de mînă deacasă și poartă de nas pe alți 4-5. Și ăștia infiltrează

apoi grosul tinerimii. Conversația todeuna o poartă în limbă străină, și se uită peste umăr, cu un dispreț suveran, la moșic, cari și-au păstrat încă curat sufletul și caracterul, și mai presus — sărăcia.

În fața atît de tristului tablou al domnișorilor de azi, cuvîne-se a ne aduce aminte de cei de ieri, cari au plecat în haine țărănești la școala din oraș, unde au făcut cinste și fală neamului; cărora „găzdoaea”, și ea săracă, preciz la zece ceasuri le-a stins lampa, și ei au urmat cu corpul istovit de oboseală să întregiască cultura cîștigată în școală, la mucle luminării; acei rari, adevărați mucenici, acăr spirit a rămas nepătat, dar duc lipsuri înspăimîntătoare. Alfel însă sînt cei mai bogați și fericiți în idealuri și cei mai mari disprețuitori ai banului.

Nu vă temeți! Nu sînt mulți! În mijlocul domnișorilor de azi nu găsiți poate în țara întreagă decît cînci-șase.

jurist I. I.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a »Reuniunii învățătorilor români dela școlile confesionale gr. or. din dieceza Caransebeșului» se convoacă pe Luni, 28 Septembrie (11 Octombrie st. n.) 1909 la Cacova, avînd următorul program:

Duminecă în preziua adunării, participarea la liturghie și la sfințirea bisericeii din Cacova.

Sedința I.

Luni, la 28 Septembrie (11 Octombrie st. n.) înainte de amnează:

1. La 8^{1/2} ore chemarea duhului sfînt.
2. La 10 ore deschiderea adunării.
3. Disertațiuni.
4. Prezintarea rapoartelor și a altor exhibite incurse.
5. Alegerea comisiunilor.

Sedința II.

Luni la 28 Septembrie (11 Octombrie st. n.) la 3 ore după amnează:

6. Referadele comisiunilor.
7. Defigerea localității pentru adunarea generală din anul viitor.
8. Propunerii, incurse cu 8 zile înainte de adunare.
9. Alegerea funcționarilor și a comitetului Reun.
10. Închiderea adunării.

Bocșa-montană, la 1 Septembrie 1909.

Ion Marcu,

președinte.

Petru Bandu,

prim notar.

Convocare.

La adunarea gen. a Reuniunii rom. de cîntări și muzică din Oravița-mont. carea să va ține Duminecă d. a. la 4 ore în 3. Octombrie n. cu următorul Program: 1. Raportul biroului despre activitatea Reuniunii pe 1909. 2. Raportul casierului pe 1909. 3. Alegerea președintelui și restaurarea comitetului. 4. Alegerea dirigentului Reuniunii. 5. Alte propunerii.

Oravița la 24 Septembrie 1909.

Nicolae Andrei Dr. Mihai Grosșianu

secretar.

președinte.

Invitare.

»Reuniunea de cîntări din Ocna-de-fer (Vaskö)» vă invită respectuos la **Serbările sfințirii steagului**, cari vor avea loc Duminecă la 26 Septembrie 1906 st. n. cu binevoitorul concurs al Reuniunilor: 1. Reuniunea rom. de cîntări și muzică din Recița-mont. 2. Reuniunea de cîntări din Recița-rom. 3. Reuniunea de cîntări și muzică din Bocșa-mont. 5. Reuniunea de citire și cîntări din Ducnecea. 5. Corul vocal bisericesc din Vasiova. 6. Corul vocal din Bocșa-română. În numele Reuniunii de cîntări din Ocna-de-fer: *Constantin Telescu*, președinte. *Alexa Munteanu*, secretar.

Programa festivităților.

Simbătă la 25 Septembrie st. n.:

Dela orele 5-7: Aducerea nașei și încvartirarea oaspeților cari sosesc cu trenul și cu trăsurile. — La 8 ore seara: Serenadă nașei steagului, stim. d-ne vîd. Ofelia Dr. Hubianu, dată decătre Reuniunea de cîntări din Ocna-de-fer cu asistența celorlalte Reuniuni ce vor fi sosite. După serenadă, convenire socială, neobligată, în localul »Societății de cultură» din localitate.

Duminecă la 26 Septembrie st. n.:

La 8 ore dimineața: Adunarea tuturor Reuniunilor în localurile »Societății de cultură», unde se va ținea proba generală a cîntării în masă. — De aici mergerea în corpore la sf. biserică. — La 9 ore: Conducerea nașei la sfta biserică; serviciul divin festiv. — În biserică va cînta Reuniunea de cîntări și muzică din Recița-mont. și Reuniunea de citire și cîntări din Ducnecea. — La 10^{1/2} ore: Purcederea în corpore, la locul de sfințire; sfințirea steagului și baterea cuielor. Respunsurile le va cînta Reuniunea de cîntări din Ocna-de-fer. După aceasta, defilarea Reuniunilor și conducerea nașei la locuința ei. De aici convoiul merge pînă la biserică, aci Reuniunile depun steagurile. — La 1 oră d. a.: Prînz comun în sala mare a »Societății de cultură». Couverta 2.80 coroane. (Fără beutură). — La 3 ore d. a. Petrecere populară în curtea sft. bisericeii, cînd se va juca »Călușerul», »Bătuta» și »Hora Călușerilor» din partea membrilor activi ai »Corului vocal» din Bocșa-rom. — La 8 ore seara: Concert festiv cu cooperarea tuturor Reuniunilor. După concert dans. — Prețul de intrare: Locul I. 2 cor. Locul II. 1 cor. 40 fil. Loc de stat 80 fil. — Membrii cîntăreii au intrare grătuită. — Bilete de intrare se capătă la casierul Reuniunii d-nul Nicolae Potoceanu și seara la cassă. — Mult St. Domni și Doamne, cari voesc a lua parte la prînzul comun, binevoiască a ne înștiința cît mai îngrabă.

deputați n'am strigat așa năpraznic, dar naveam încătore, »izvoanele» cailor mă siliau s'o fac.

Cutoateacestea nu cred, nici azi, să mă fie auzit Românul, ci m'a dus maf mult instinctiv la casa d-nului Iorga.

La prima vedere țirgul Vălenilor face o impresie bună. Niște căsuțe, zidite din peatră ori din lemn, se însirue îndesate pe ambele laturî ale drumului. Prăvălii, restaurante, simple și plăcute, fără pretenții de modernism, încap destul de bine lingăolaltă. Firmele neașe românești, nealterate de niciun nume străin, îi priesc, inviorează chiar ochiul străinului, durere prea dedat a se împedeca în buna și îngăduitoarea țară românească, aproape la fiecare pas de cîteun Ștrul, Șmul și Leiba. Mic stegulețele treicolore arată ca cu degetul restaurantele unde se pregătește pentru »naționaliști», adecă pentru auditorii cursurilor d-nului N. Iorga.

În legănări marî, trăsura parcurge strada »Principesa Maria», pînă la frumosul edificiu al școalei primare de băeți, al cărei frontispiciu, încadrat în verdeață și împodobit cu steaguri românești, vestește că aci se țin cursurile de vară.

Cotînd în sînga, la dreapta se ridică clopotnița »mănăstirii»; dealăturî școala de fete, spitalul județean, și nu departe de acesta barca oprește lin în fața unei case mici, cu un cerdac de sticlă, ce se ivește dintr'un cuprins de flori și verdeață.

— Am ajuns! glășuește Românul.

Mă dau jos și încerc la ușă. În acea clipă mi-a trecut prin creer un singur gînd, o singură icoană: Iorga!

Mă simții apucat dintrodată de toate sentimentele ce m'au stăpînit deciteori citiam operele acestei fenomenale puteri producătoare, maf ales cînd citiam cuvîntările lui saturate de acea senină — și aproape bolnavă — iubire de neam.

Deodată în ușa coridorului apare... el.

Aș încerca să zugrăvesc portretul acestui uriaș al gîndirii românești, ca să nu-mi zic »împăratul cugetării românești» cum l-a fost numit d-nul O. C. Tăslăuanu, bineînțeles cu mult înainte de a fi descoperit cele »două culturi» ale nenorocitului nostru neam, dar simțesc că puterile imî sînt prea slabe.

Căci să nu se creadă că a da portretul lui Iorga ar fi un lucru atît de ușor.

E un lucru dîncaleafară greu.

Natura a revărsat din darurile ei o cantitate atît de mare asupra acestui om, încît noi muritorii derînd, privind mărimea lui, am putea să exprimăm totalitatea acestor daruri, zicînd că este: *un om fenomenal*.

Să-și închipuiască acum orcine, ce vasăzică a da icoana unul asemenea om.

Deacea nici nu încerc a o face; în schimb pot da însă un sfat. Cine vrea să-l cunoască, pofiască la vară la Văleni, la cursuri, petrecă o lună în nemîșlocita lui apropiere, să-l asculte, și abia atunci își va putea plăsmui însuși icoana acestui uriaș.

Amabil și prietinos, cu fondul acela sincer românesc, departe de orice formalități, atît de natural și nemăestrit, d-nul Iorga mă primește, bucurîndu-se că am venit.

Spune că »Ardelenii» nu s'au prea anunțat, că sînt dealfel auditorii mulți; infine, ajungînd vorba de cortel, spre nedumerirea mea cea mai mare, își pune pălăria spuînd că o să mă ducă la cvartir. Mă crucii! Cum, un profesor universitar, un Iorga, să apuce cu mine pe uliș după cortel?

A făcut-o. În cînci minute eram aranjat. Cit pentru mine, am ajuns să-mî vîd numai odea. Incolo d-nealul a vorbi, a spus ce-mî lipsește, cît am să plătesc etc.

Peurmă, cu simplitatea unui muritor derînd, pînă la revedere imî dori cele bune, imî comunică cînd se va ține cel maf apropiat curs, și — plecă, fără a-mî îngădui nici măcar să-l însoțesc pînă la poartă.

Tii... mă gîndii... nași-o frate! La noi pînă să ajungî ca să te primiască, un simplu director de bancă, trebuie să ia lecții de bonton dela vreun profesor de dans, și ștatunci nu prea ști dece să te-apuci, pecînd uite aici...

— Democrat, nene! ar zice un frate din România.

În fine mă apucaî de aranjat, și după ce terminasem, destul de repede, mă hotărîi să dau o raită prin »urbea» Văleni.

Vălenii-de-Munte, sînt un vechi orașel românesc. »Țirg de boeri» i-se maf zicea pe vremuri, și chiar pînă azi a maf rămas ceva din amîndouă: și din țirg, și din boeri. Țirgul a rămas același; boerii s'au cam rărit, ear cei remași — au sărăcit. Asta fiind soarta tuturor aristocratilor orientali, neîndatinați cu munca.

CRONICA.

La sfințirea bisericii din *Cacova*, ce se va oficia prin *Ilustritatea Sa Arhierul Aradului*, la 10 Octombrie st. n. c. se prevede o mare afluență. Nădăjduim că învățătorii din eparhia Caransebeșului, având a-și ține adunarea generală în ziua următoare, nu vor lipsi dela această rară sărbătoare religioasă.

Credincioșii de legea romano-catolică au avut parte de o nespūsă bucurie. *Ilustritatea Sa Episcopul diecezan Dr. I. Csernoch*, după un interval de 13 ani, a sosit Marți la *Oravița*, administrând mirul cel mare la circa 1000 de copii. Cetățenii, fără deosebire de confesie, i-au făcut ovații, cum i-se cuvine unui principe bisericesc. D'aici a mers, întovărășit de o mulțime de notabili în frunte cu protopretorele *I. Bauer*, la *Sasca-montană*, unde, cum ni-se vestește, a avut o primire chiar și mai grandioasă. La capul podului dela intrarea în oraș cel dintâi l-a întâmpinat preotul nostru ort. român *Ion Murgu*, ținându-i în limba latină, un discurs de bună sosire de o rară pătrundere, ear înainte de intrarea în biserică gr. or., l-a bineventat, în numele cercului lam, subprefectul *Petru Corcan*. Întreagă populația eutuziasă a opidului i-a ieșit întru întâmpinare, asistând la miruirea copilașilor, cari vor ține minte cât trăesc acest moment de sfială și de adincă religiozitate.

Mine, Duminecă, se face sfințirea crucii din strada principală a *Oraviței*-române, ridicată cu cheltuiala credincioșilor *Iosif și Elisabeta Nedici*.

Olga, fca de 13 ani a doctorului *Otto Nettel* din localitate, nemerindu-se la scaldă, a văzut cum un student dela școala secundară din localitate, scăpând dintr'o luntriță în apa dela *Zidu-al mare* (lingă „*Bányavölgy*“), era aproape să se înnece. Curajoasa eroină, fără nicio ezitare, a sărit în apă și, în aplausul trecătorilor înfiorați, a scăpat formal viața studentului. Bravo, bravissimo!

„La Mănăstirea Sinaiei noaptea în vremea în care am fost eu, un călugăr cădelnița cu tutun, înloc de tămie, în aprobarea și risetele celor mai mulți dinfire colegii lui, turmentați de beaură ca și el“. Așa stă scris negru pe alb în frunța revistă „*N. R.*“ în care nu străbate neadevărul, nici corcolirea păcătoșilor.

Cutoateacestea Vălenii, în punctul social, au rămas și azi un oraș bine definit. Dincoaci de vâlcea Văleanca, peste care se așterne un greoi pod de peatră, e partea democratică: tutungii, medicul, farmacistul, țirgoveții și — mahalalele. Cuncuvint oamenii cari trăesc din sudoarea feței lor. În această parte și-a stabilit locuința și d-nul Iorga. Dincolo de pod e boerimea cu curți mari, pardosite; la casă cu cerdacuri splendide, scaldate în sticlării, cari, fiind cu perdelele înveci slobozite, își fac impresia unor case pustii. Dar și sint pustii. O seamă de oameni, cari trăesc „lumea albă“, pentrucă trecutul îi îndreptățește la această viață — pe cari însă viitorul, necruțator și neținător în seamă de vechi hrisoave de dani, de privilegiu, ori îi va înjuga la carul progresului (dar nu la „*Progresul*“ nostru) la muncă, ori îi va mătura ca și pe înaintașii lor de pela începutul veacului acestuia.

Între aceste două „orașe“, prăpastia este la fel cu cea din Scriptură, care a despărțit pe săracul *Lazar* de omul cel bogat, cind celdintii se afla în sinul lui *Avram*. Adeacă „*unüberbrückbar*“, cum ar zice-o unii *Oravițeni* pe românește.

Aceste două părți ale Vălenilor au rămas străine între sine.

Dincoaci, o mișcare febrilă a vieții, muncă, aspirațiuni de cultură, dor de înălțare, — dincolo un mormint al exclusivismului de clasă, cuprins și ținut în obezile reci ale formelor seci, cari mai virtos în România, o țară eminentement menită să fie democratică, izbește pe străin și-i storce un suris al milei de pe buze.

Între frumoasele momente, petrecute la adunarea generală a *Soicetății* fondului de teatru rom. la *Alba-Iulia*, remarcăm donațiunea de 10.000 coroane, făcută de prezidentul *Dr. Ion Mihu*, în scopul premierii de piese teatrale și publicarea de muzică populară românească.

I. P. S. S. mitropolitul *Ioan Meșianu*, a dat un circular (Nr. 10393 Pres.), în care dispune, ca în *Dumineca din 4/17 Octombrie a. c.* să se sărbeze în toate bisericile și școalele din mitropolia noastră centenarul nașterii *Marelui Andrei*.

Deoarece nici pânăcum n'au încurs toate listele de colectă și sunele colectate pentru *biserica din Cacova*, acestea să se trimită în timpul cel mai scurt numitei biserici.

D-nișora *Sofia Teodorovică* s'a logodit cu d-nul *Milutin Koits* comerciant în *Temes-Kubin*. Felicitări!

În toate concursurile publicate pentru posturile învățătoresci se cere dela recurenți „a se prezenta în vreo *Duminecă* sau sărbătoare în sfinta biserică, spre a-și arăta dexteritatea în tipic și cântare“. Dece nu se cere și prezentarea într'o zi în școală „spre a-și arăta dexteritatea“ în propunere și în cele pedagogice? E vorba doar de *posturi învățătoresci, nu cantonale!*

Demisia d-nului *O. Goga* din postul de secretar literar al „*Asociațiunei*“ na fost luată la cunoștință de comitetul central al „*Asociației*“.

Notarul cercual *Eugeniu Bianu* din comuna *Făget*, comitatul *Tirnavă-mică*, a făcut o fundațiune de 6000 coroane, din interesele căreia să se acopere pentru totdeauna întregirea salariului învățătoresc dela școala confesională din *Făget*.

A dispărut o scrisoare recomandată, în valoare de 25.000 coroane, trimisă de „*Union-Bank*“ din *Viena* băncii centrale ipotecare din *Budapesta*.

La 20 Novembre se va deschide la *Paris* o expoziție a industriei morăritului.

Pe mormintul dela *Tiberiada* (*Egipt*) al arhimandritului *Nifon*, fost stareț al mănăstirii *Sinaia*, se va ridica o cruce de marmoră cu inscripție română și arabă.

Căpitanul *Jifcovică* dela reg. 46 de infanterie, pentru o dojană a colonelului, s'a sinucis, trăgându-și un glonț de revolver, la *Leucusșei*, unde manevra regimentul.

Examenul de cvificație preotească la *Caransebeș* se va ține *Mercuri* la 29/16 Septembrie a. c.

Căci totalitatea acestor forme sociale nu sint o moștenire din veacurile apuse, ci o marfă importată ulterior din *Apus*, care pentru acel *Apus* cu tradiții se poate să se potriviască, dar care pe *Români* îi face deadreptul — ridicoli.

Doar seninătatea formelor noastre sociale, înăscute în însași fura neamului, și sancționate prin bimilenara noastră existență ca popor, sint de neasămănat pelingă marfa importată deodată cu jobenul și pantalonii călcați din *Apus*.

Ale noastre sint firești — celelalte forțate. Urmarea acestei deosebiri s'a văzut până și la aceste cursuri de vară. Niciun suflet din „cartierul boeresc“ n'a găsit cu cale să ia notă, că la 100 pași de dînsul, un oarecare Iorga, pe care mulți îl țin azi de cel mai mare om al *Românilor*, a deschis o prăvălie, oferind o marfă spirituală, foarte rară în *România*: *cultura națională românească*.

Nu; și nici n'a venit nimeni.

Nu începe indoială, că nici nu s'ar fi potrivit mirosul de „benzină“ cu atmosfera cursurilor astora.

Pe unul singur l-am văzut odată, cind vorbia d-nul *A. C. Cuza*. Și acela, pecit am putut observa, a venit mai mult pentruca să producă senzație cu *monoculul*. Prin sticla acestui monoclu, n'am putut descoperi însă, nicidecum, nicio singură licărire a sufletului. A ramas „rece“ ca *Luceafărul* lui *Eminescu*.

În clipa aceia par'că ași fi înțeles pe deplin cuprinsul vorbeii: Suflet de ciocoli...

În raportul despre sfințirea bisericii din *Gârcei*, „*Gazeta de Duminecă*“, scrie: „Cântările dela slujba dumnezeiască n'au fost în conglăsuire cu sărbătoarea mare de care am avut parte. La slujbele de toate zilele pot să cinte cantorii noștri, așa cum știu dînșii; dar atunci cind avem slujbe de importanță atit de mare, cum a fost și aceasta unde am avut ca oaspeți *oamenii străini și mari dignitari ai țării*, trebuia alcătuit un cor cîde-cît disciplinat.“

La *Pokallna* (*Germania*) s'au constatat două cazuri de holeră.

Șeik-ül-Islamul, *Salib bey*, a dat o scrisoare pastorală, în care îndeamnă pe *Mohamedani* să trăiască în bunăînțelegere cu *Creștinii*.

Mine, Duminecă, epitropia parohială gr. or. din *Oravița*-română arangează un *bal*, în sala hotelului *Iosif Nedici* din *Oravița* română. Muzica: Faniara plugarilor români din *Iladia*. Intrarea: de persoană 80 fil, de familie (4 persoane) 3 cor. Venitul curat e destinat pentru completarea drumului dela cimitir.

Cursul de desen și pictură pentru domnișoare, ce l-am fost anunțat și în numărul trecut, se începe la 1 Octombrie c. n. sub conducerea distinsului profesor *Ludovic Müller*, în localul școalei civile de băeți din localitate.

A izbucnit din nou resboiul între *Spanioli și Cabili*.

Părintele *Dim. Bogoeviță* din *Bania* a fost osîndit de către tribunalul din *Caransebeș* la 6 zile temniță de stat — pentru aghitație.

Trupa cu bună reputație a directorului *Miklós Gábor* a sosit și început a da reprezentații în teatrul din localitate. „*Răpirea Sabiniencelor*“ a fost dată deja de douăori cu deplin succes.

„*Telegraful Român*“ (Nr. 97) istorește următorul caz: În *Săliștea de sus* (lingă *Oradea-mare*) s'a întâmplat un caz de moarte cu totul neobicit. Țăranul *Avram Nuț*, om bătrîn de 70 de ani, bolind de multă vreme, în zilele din urmă zăcea nemișcat în pat, ca mort. Rudeniiie văzînd că bolnavul nu mai răsufliă, l-au pus într'un sicriu și au aprins luminările împrejurul lui. Deodată moșneagul și-a ridicat capul din sicriu și a cerut de mîncare. Cei de față au fost cuprinși de spaimă și au apucat-o la fugă, lăsînd „mortul“ singur în casă. El a încercat să se dea jos din sicriu, dar se vede că fiind prea slăbit, n'a isbutit; o luminare atuncî s'a răsturnat pe hainele lui, care au luat foc și au ars în scurtă vreme cu bătrîn cu tot.“

Aviz.

P. T. domni cari au primit colecte pentru zidirea bisericii din *Lafunaș*, sint rugați a le trimite, în timpul cel mai scurt posibil, deoarece la 1. Oct. c. n. expiră termenul concesiunii ministeriale, cind am să-mi dau seama de rezultatul acestor colecte.

Ferendia, la 8/21 Septembrie 1909.

Cu stimă

preot **Gheorghe Olde.**
adm. parohial.

Poșta Redacțiunii.

P. J. „O instalare de preot — fără preot“, în care ne zugrăviți în culori atit de bizare pe un protopop *sîrbesc* dintr'un centru al *Banatului* sudic, n'o putem publica. Poporul nostru cunoaște îndeajuns, și din anecdote, pe opăcitorii propășirii noastre culturale de pe vremea ierarhiei *sîrbești*. Cazuri concrete ca cel arătat, atit de plastic, în corespondența DV. nu interesează obștea cititorilor noștri. Însfîrșit, cum nu vă cunoaștem iscălitura, nu putem îngădui să se tipăriască în corpul foii corespondențe necontrolate. Scuzăți!

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate.

Reclama e sufletul comerțului. — Prin reclamă la progres!

America!

Plecarea: din Havre în fiecare Sâmbătă.
din Wienu în fiecare Marți.

Linia franceză.

Bilete de tren americane pentru oricare stațiune cu prețurile originale.
Informațiuni gratuite și franco numai prin Linia franceză.

Wien IV., Wiedner Gürtel Nr. 16.

15-7 A se observa precis adresa!

„SENTINELA“

institut de economii și credit
ca societate pe acții

în Satul-nou (Réva-Ujfalu)

efectuește toate operațiunile de bancă și primește depuneri spre fructificare cu **5%** interese, plătind institutul și darea de 10% după interese. La cerere se trimit deponenților și cecuri poștali cu cari se trimit bani fără a plăti porto la poștă.

Direcțiunea.

Peste câteva zile va apare minunata operă

„Igienă Românilui“

de Dr. GHEORGHE CRĂINICEANU.

A n u n ț.

Cele mai bune, mai moderne și
mai durabile

ghete și cizme

numai la mine se pot căpăta. In magazinul meu am tot felul de ghetе, lucrate exclusiv în atelierul meu.

După comande pregătesc ghetе americane, vânătoarești, ortopedе și alte feluri de ghetе.

Prețuri solide și moderate.

x-15

Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

Oravița.

Farmacia

„La Sf. Gheorghe“

Oravița

vis-avis de prăvălia lui R. Goldstein
în strada principală.

In farmacia mea, arangeată modern, se capătă înafară de

tot soiul de medicamente și diferite parfumuri franceze, engleze, pudră, săpunuri și alte articole de tot felul afit pentru terance, cit și pentru damele de elită.

Cu distinsa stimă

ADOLF GROS

apotecar.

A apărut:

Bocetele românești

I. Poezia populară română

de Dr. Iosif Popoviciu, profesor

— Prețul 80 fileră. —

Se poate căpăta la Tipografia „Progresul“ în Oravița.

Gheorghe Bogdanu

Oravița-rom.

Magazin de articole

de băcănie, coloniale, galanterie, vâpseli, bumbacuri, spirituoase și deposit de făină.

Marfă curată și bună.

Prețuri cinstite. Serviciu cuviincios. Ce se mai cere ca să prospereze un negustor român?

Bunăvoința marelui public românesc!

— A t î t a. —

„PLUGARUL“

societate pe acții din Cacova

x-10

dă

5-6%

și plătește și darea după depuneri. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigurează vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

In Secaș e de vinzare, în condițiuni favorabile,

O casă de locuit,

acomodată și pentru negustorie.

A se întreba la proprietarul Aurel Berceanu în Biserica-albă (Fehértemplom),

3-2 oră la Administrația noastră.

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări încontra focului și încontra grîndinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valorii asigurate: 105 milioane cor. — Despăgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

informațiuni la Direcțiune în Sibii, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbați de aî noștri de toată încrederea.

La

Tipografia „Progresul“

în Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,

cu prețuri absolut solide.